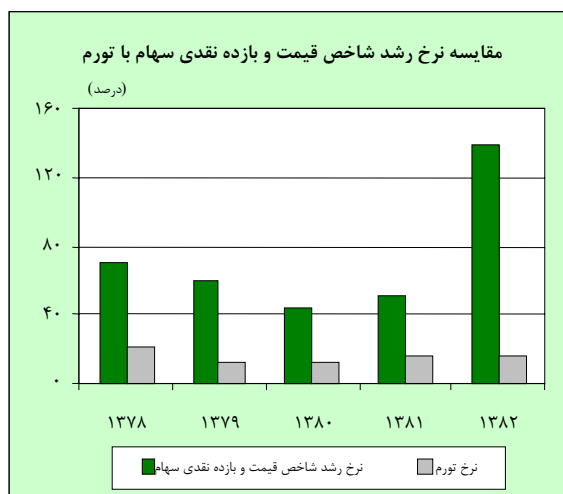

فصل شانزدهم

بازار سرمایه

بورس اوراق بهادار تهران در سال ۱۳۸۲ از رونق بسیار بالایی برخوردار گردید و رکوردهای جدیدی در آن به ثبت رسید. در این سال همه نماگرها و شاخصهای عمده فعالیت بورس به حد نصاب های تازه‌ای دست یافت که در تمام دوران فعالیت بورس اوراق

بهادار بی‌سابقه بوده است. در سال مورد بررسی، شاخص قیمت و بازده نقدی سهام که بیانگر متوسط بازدهی سرمایه‌گذاری در بورس است با افزایش فوق‌العاده‌ای مواجه شد و در مقایسه با شاخص مشابه سال قبل در حدود ۲/۴ برابر گردید. با توجه به اینکه روند افزایشی مزبور از سال قبل آغاز گردیده و شاخص مذکور در سال ۱۳۸۱ معادل ۵۱ درصد رشد یافته بود، افزایش مجدد و فوق‌العاده آن به میزان ۱۳۸/۶ درصد در سال ۱۳۸۲ قابل توجه است. مقایسه نرخ رشد شاخص قیمت و بازده با نرخ تورم در سال مورد بررسی به میزان ۱۵/۶ درصد، حاکی از نرخ بالای متوسط بازدهی واقعی در بورس به میزان حدود ۱۲۳ درصد می‌باشد.

علیرغم وجود برخی مسائل سیاسی داخلی و خارجی نظیر حمله نظامی آمریکا به عراق، مباحث دنباله‌دار فعالیت‌های هسته‌ای ایران در آژانس بین‌المللی انرژی هسته‌ای و تهدیدهای آمریکا، بورس اوراق بهادار تهران در مقایسه با سایر بورسهای جهان از رونق خوبی برخوردار بود و توجه بسیاری از سرمایه‌گذاران را به خود معطوف ساخت. به گونه‌ای که همانند سال ۲۰۰۲ میلادی بورس ایران یکی از پربازده‌ترین بورسهای عضو فدراسیون بین‌المللی بورسهای جهانی (FIBV)^(۱) بود. مطابق گزارش سالیانه فدراسیون مزبور در سال ۲۰۰۳ میلادی، بورس اوراق بهادار تهران در میان اعضای سازمان مذکور از لحاظ رشد شاخص قیمت کل (TEPIX)^(۲) و رشد ارزش جاری بازار پس از بورس اوراق بهادار کشور تایلند در مقام دوم قرار داشت.

در سال مورد بررسی، تعداد و ارزش سهام و حق تقدم سهام داد و ستد شده در مقایسه با سال قبل به ترتیب ۹۰/۱ و ۱۹۳/۶ درصد رشد یافت. ارزش جاری بازار سهام نیز معادل ۱۶۳ درصد افزایش داشت. بدین ترتیب نسبت فعالیت بورس^(۳) با ۳۵/۶ درصد رشد نسبت به سال قبل مواجه گردیده و به رقم ۲۹/۳ درصد رسید که بالاترین رقم نسبت مزبور طی سالهای اخیر محسوب می‌گردد.

۱ - International Federation of Stock Exchanges.

۲ - Tehran Stock Exchange Price Index.

۳- نسبت فعالیت (Turnover Ratio) عبارتست از ارزش سهام داد و ستد شده طی سال به میانگین ارزش جاری بازار در سال مورد بررسی.

در سال ۱۳۸۲ با پذیرش ۴۸ شرکت جدید، تعداد شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به ۳۸۳ شرکت رسید. همچنین با توجه به هماهنگیهای انجام شده میان سازمان بورس اوراق بهادار تهران و سازمان خصوصی سازی، روند واگذاری سهام متعلق به دولت افزایش فوق العاده ای یافت. به گونه ای که علیرغم کاهش ۲۱/۵ درصدی تعداد سهام واگذار شده، ارزش سهام واگذار شده از طریق بورس اوراق بهادار در سال ۱۳۸۲ در مقایسه با سال قبل ۱۰۳/۸ درصد رشد داشت.

در سال مورد بررسی، نسبت ارزش جاری بازار سهام به تولید ناخالص داخلی به عنوان یکی از معیارهای سنجش عمق بازار اوراق بهادار کشور در مقایسه با سال قبل بیش از ۲ برابر گردید و از رقم ۱۲/۸ درصد در سال ۱۳۸۱ به رقم ۲۷/۳ درصد در پایان سال ۱۳۸۲ افزایش یافت که از جهت گسترش اندازه بورس اوراق بهادار و توسعه بازار سرمایه کشور فوق العاده با اهمیت می باشد.

تغییر دبیر کل بورس اوراق بهادار در سال ۱۳۸۲ و پیگیری «برنامه راهبردی سازمان بورس» که در راستای تجهیز سرمایه، تسهیل معاملات، افزایش نقدینگی، تخصیص بهینه منابع، تشکیل حداکثر سرمایه، خلق ارزش و ایجاد اشتغال تدوین شده بود، موجب گردید که روند تحولات و عملکرد بورس در مقایسه با سالهای قبل چشمگیرتر باشد. در راستای اهداف مذکور، چهار برنامه عمده ذیل در سال ۱۳۸۲ به اجرا درآمد:

۱- توسعه بازار سرمایه و افزایش دسترسی عموم سرمایه گذاران ایرانی؛

۲- گسترش مالکیت عمومی، بهبود ساختار مالکیت خانوارها و تقویت طبقه متوسط؛

۳- افزایش شفافیت و نقدینگی در بازار؛

۴- اعمال معاملات عادلانه از طریق حاکمیت نیروی بازار.

علاوه بر این، اتخاذ سیاستهای جدید در جهت تغییر دامنه مجاز نوسانات روزانه قیمت سهام، تعیین حجم مینا جهت کاهش نوسانات بازار سهام، توسعه فیزیکی بازار و ایجاد بورسهای منطقه ای جدید، تسریع در پذیرش شرکتهای جدید، گسترش داد و ستد الکترونیک، ایجاد پایگاه اطلاع رسانی در شبکه اینترنت، تسهیل اعطای مجوز افزایش سرمایه به شرکتهای متقاضی، بهسازی و گسترش نظام کارگزاری، اصلاح نحوه محاسبه شاخص های بورس و انجام اقدامات جهت متنوع کردن ابزارهای مالی از جمله طراحی و معرفی اوراق مشارکت شرکتهای، گواهی سپرده، سبد سهام و برگه های مشارکت در طرحهای فروش متری مسکن از اقدامات مهمی بود که از سوی سازمان بورس اوراق بهادار تهران در سال ۱۳۸۲ پیگیری گردید.

در سال ۱۳۸۲ در راستای دسترسی یکسان شرکت کنندگان در بازار به اطلاعات سازمان، علاوه بر اشکال متعارف انتشار اطلاعات، اطلاع رسانی الکترونیکی نیز مد نظر قرار گرفت. براین اساس، اطلاع رسانی از طریق پایگاه ایران بورس راه اندازی گردید.

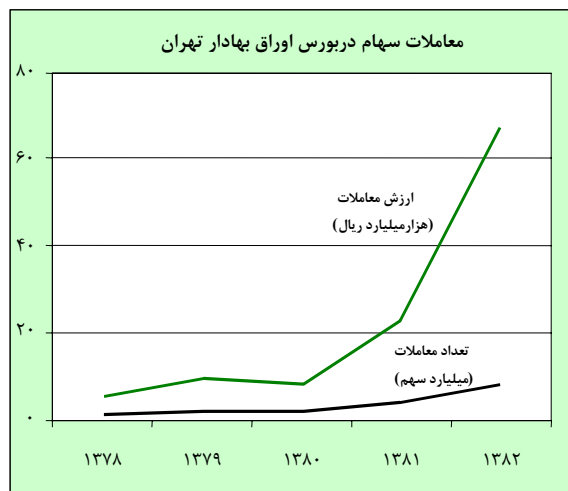
علاوه بر این در بعد نظارتی و امور کارگزاری بورس اوراق بهادار در سال ۱۳۸۲ اقداماتی درخصوص نظارت بر حسن انجام معاملات از طریق نظارت بر مبادلات روزانه، ارجاع تخلفات به کمیسیون تخلفات و هیات مدیره بورس، شناسایی و تعریف تخلفات مهم در بورس صورت گرفت و پیشنهاد بندهای الحاقی به آیین نامه تخلفات کارگزاران جهت تصویب به شورای بورس ارائه گردید. همچنین، اصلاح ساختار سیستم حسابداری شرکت های کارگزاری و تدوین بانک اطلاعاتی کارگزاران مورد توجه قرار گرفت.

سهام

۱- معاملات سهام و حق تقدم سهام

در سال ۱۳۸۲ تعداد ۷۸۷۸/۸ میلیون سهم و حق تقدم سهام به ارزش ۶۶۸۶۹/۸ میلیارد ریال در تالارهای اصلی و فرعی بورس اوراق بهادار تهران داد و ستد شد که در مقایسه با معاملات مشابه سال قبل به ترتیب ۹۰/۱ و ۱۹۳/۶ درصد رشد داشت. علاوه بر برنامه ریزیها و اقدامات انجام گرفته در سازمان بورس اوراق بهادار، شرایط کلان اقتصاد کشور نیز در رونق فعالیت های

سازمان مزبور نقش اساسی داشت. انتظارات تورمی جامعه و رشد زیاد نقدینگی در سالهای گذشته، رکود نسبی حاکم بر بازار سایر داراییها به ویژه بخش ساختمان، ورود سرمایه با منشاء خارجی به بورس به خصوص سرمایه ایرانیان خارج از کشور، بازدهی مناسب بورس اوراق بهادار طی دو سال اخیر و افزایش تقاضای ناشی از ایجاد بورسهای منطقه ای از جمله دلایل ورود سرمایههای جدید به بورس اوراق بهادار و رشد قابل توجه شاخصهای آن محسوب می گردد.

اتخاذ سیاستهای جدید به ویژه تعمیم افزایش دامنه مجاز نوسان روزانه قیمت سهام از یک درصد به پنج درصد در خرداد ماه سال ۱۳۸۲ سبب افزایش حجم مبادلات سهام و افزایش ورود سرمایه ها به بورس گردید. شرایط مزبور تا حدودی موجب نابسامانی بازار و سوءاستفاده دلالان و برخی کارگزاران شد که در افزایش قیمت های سهام نمایان گشت . نابسامانی مذکور سبب گردید تا سیاست سقف ثابت و کف نامحدود قیمت برای مدت ۱۵ روز اعمال گردد. دامنه نوسان قیمت سهام در هفته دوم مرداد ماه نیز به مدت ۳ روز نامحدود و قیمتها کاملاً شناور گردید، لیکن از اواخر مردادماه چارچوب

معاملاتی جدیدی مبتنی بر حجم مینا برای محاسبه شاخص قیمت سهام اعمال شد. علیرغم اتخاذ سیاست مذکور، قیمت سهام مورد مبادله در مقایسه با سال قبل از افزایش فوق العاده ای برخوردار گردید و موجب شد تا نرخ رشد ارزش سهام مبادله شده بر نرخ رشد تعداد سهام مورد مبادله فزونی گیرد.

از مجموع تعداد سهام و حق تقدم سهام مورد مبادله در سال ۱۳۸۲ در حدود ۷۸/۶ درصد در تالار اصلی و معادل ۲۱/۴ درصد در تالار فرعی داد و ستد گردید. همچنین از مجموع ارزش مبادلات انجام گرفته در دوره مورد بررسی، معادل ۸۷/۹ درصد در تالار اصلی و معادل ۱۱/۱ درصد آن در تالار فرعی انجام پذیرفت. بررسی نسبت های مزبور بیانگر این نکته است که متوسط قیمت سهام شرکتهایی که سهام آنها در تالار اصلی بورس مورد مبادله قرار گرفته است در مقایسه با متوسط قیمت سهام شرکتهای مورد مبادله در تالار فرعی بالاتر بوده است. این امر همچنین حاکی از تمایل بیشتر مشتریان به خرید سهام شرکتهای درج شده در تالار اصلی می باشد.

در سال ۱۳۸۲ با احتساب ۱۵ روزی که در خرداد ماه بورس به حالت نیمه تعطیل درآمد، تعداد روزهای فعالیت بورس اوراق بهادار تهران ۲۴۰ روز بود. در این سال متوسط تعداد و ارزش معاملات روزانه سهام و حق تقدم سهام به ترتیب ۳۲/۸ میلیون سهم و ۲۷۸/۶ میلیارد ریال بود که در مقایسه با ارقام مشابه سال قبل از افزایش فوق العاده ای به ترتیب به میزان ۹۲/۴ و ۱۹۷/۳ درصد برخوردار شد.

شاخص های فعالیت بورس اوراق بهادار تهران

متوسط ارزش کل معاملات روزانه (میلیارد ریال)	متوسط تعداد معاملات روزانه (میلیون سهم)	تعداد روزهای فعالیت بورس طی سال	ارزش معاملات (میلیارد ریال)			تعداد معاملات (میلیون سهم)			سال
			کل	حق تقدم سهام	سهام	کل	حق تقدم سهام	سهام	
۲۱/۵۸	۴/۸۶	۲۴۳	۵۲۴۳/۶	۱۰۶/۵	۵۱۳۷/۱	۱۱۸۱/۹	۱۲۵/۵	۱۰۵۶/۴	۱۳۷۸
۳۸/۰۸	۶/۹۸	۲۴۱	۹۱۷۶/۷	۵۷/۹	۹۱۱۸/۸	۱۶۸۱/۵	۷۴/۸	۱۶۰۶/۷	۱۳۷۹
۳۲/۲۳	۷/۰۲	۲۴۳	۷۸۳۰/۹	۱۲۸/۴	۷۷۰۲/۵	۱۷۰۵/۶	۸۴/۰	۱۶۲۱/۶	۱۳۸۰
۹۳/۷۳	۱۷/۰۶	۲۴۳	۲۲۷۷۶/۱	۲۶۴۹/۳	۲۰۱۲۶/۸	۴۱۴۵/۴	۴۶۰/۵	۳۶۸۴/۹	۱۳۸۱
۲۷۸/۶۲	۳۲/۸۳	۲۴۰	۶۶۸۶۹/۸	۴۴۳۲/۵	۶۲۴۳۷/۳	۷۸۷۸/۸	۹۰۸/۵	۶۹۷۰/۳	۱۳۸۲

ماخذ: سازمان بورس اوراق بهادار تهران، گزارش آماری ماهانه ، سالهای مختلف

مقایسه معاملات انجام گرفته سهام و حق تقدم سهام در شش ماهه اول و دوم سال ۱۳۸۲ نشان می‌دهد که در حدود ۳۰/۳ درصد از تعداد و ۲۴/۲ درصد از ارزش کل معاملات در نیمه اول و به ترتیب ۶۹/۷ و ۷۵/۸ درصد از تعداد و ارزش کل معاملات سال ۱۳۸۲ در نیمه دوم سال صورت گرفت. حسب روند عملکرد سالهای قبل به دلیل تشکیل مجامع عمومی اغلب شرکتهای عضو و ارایه آخرین اطلاعات مالی سال قبل که برای پیش بینی سوددهی و وضعیت آتی شرکتهای و شکل‌گیری انتظارات سرمایه‌گذاران مورد نیاز می‌باشد، فعالیت بورس اوراق بهادار تهران در نیمه دوم هر سال از رونق بالاتری برخوردار است. مقایسه سهم نیمه اول و دوم سال ۱۳۸۲ از کل تعداد و ارزش سهام و حق تقدم مبادله شده نشان می‌دهد که در سال مورد بررسی، نسبت تعداد و ارزش سهام و حق تقدم مبادله شده در نیمه دوم سال به ترتیب بیش از ۲ و ۳ برابر سهم‌های مذکور در نیمه اول سال می‌باشد که بیانگر رونق فوق‌العاده بورس در شش ماهه دوم سال بوده و می‌تواند تا حدودی نتیجه سیاستهای جدید بورس اوراق بهادار باشد.

معاملات سهام و حق تقدم سهام در نیمه اول و دوم سال ۱۳۸۲ در بورس اوراق بهادار تهران

سال	تعداد		ارزش		(سهم درصد)
	نیمه اول	نیمه دوم	نیمه اول	نیمه دوم	
۱۳۷۸	۲۸/۹	۷۱/۱	۷۹/۴	۲۰/۶	
۱۳۷۹	۴۵/۲	۵۴/۸	۶۰/۸	۳۹/۲	
۱۳۸۰	۴۷/۹	۵۲/۱	۵۲/۲	۴۷/۸	
۱۳۸۱	۳۹/۴	۶۰/۶	۵۵/۶	۴۴/۴	
۱۳۸۲	۳۰/۳	۶۹/۷	۷۵/۸	۲۴/۲	

ماخذ: سازمان بورس اوراق بهادار تهران

آمار معاملات سهام و حق تقدم سهام در بورس اوراق بهادار تهران در سال ۱۳۸۲ به تفکیک صنایع ۲۷ گانه^(۱) نشان می‌دهد که صنعت «واسطه‌گریهای مالی» با ۳۰/۶ درصد از کل تعداد سهام مبادله شده و صنعت «محصولات کانی غیر فلزی» با ۳۴/۳ درصد از کل ارزش سهام مبادله شده، بیشترین سهم را از کل تعداد و ارزش مبادلات سهام و حق تقدم سهام در سال ۱۳۸۲ به خود اختصاص داده‌اند. در این سال، در مجموع چهار صنعت «محصولات کانی غیر فلزی»، «وسایل نقلیه»، «ساخت مواد شیمیایی» و «واسطه‌گریهای مالی» با دراختیار داشتن ۷۴/۲ درصد از کل تعداد و ۷۶/۸ درصد از کل ارزش سهام و حق تقدم داد و ستد شده، بیشترین تاثیرگذاری بر معاملات بورس را به خود اختصاص دادند. همچنین، مقایسه نسبت‌های مذکور با نسبت‌های مشابه در سال گذشته که در اختیار همین صنایع نیز بوده است، حاکی از کاهش درجه تمرکز بازار بر روی سهام شرکتهای این صنایع می‌باشد. در سال ۱۳۸۲ صنعت «زراعت و خدمات وابسته» کمترین سهم را از تعداد و ارزش کل مبادلات سهام و حق تقدم سهام داشت.

بررسی درصد تغییر تعداد و ارزش معاملات سهام و حق تقدم سهام نشان می‌دهد که در سال مورد بررسی، صنعت «تجهیزات حمل و نقل» با نرخ رشد ۱۲۰/۸/۲ درصد و صنعت «چوب و محصولات چوبی» با نرخ رشدی معادل ۷۶/۸/۲ درصد به ترتیب بیشترین افزایش در تعداد و ارزش سهام و حق تقدم سهام داد و ستد شده را در مقایسه با سال قبل داشته‌اند. همچنین، صنعت «ساخت مبلمان و مصنوعات» به ترتیب با رشد منفی ۹۹/۹ و ۱۰۰ درصد، بیشترین کاهش در تعداد و ارزش مبادلات سهام و حق تقدم سهام در مقایسه با سال قبل را داشته است.

در سال ۱۳۸۲ صنایع «استخراج سایر معادن»، «انتشار و چاپ و تکثیر»، «تصفیه نفت و سوخت هسته‌ای»، «ساخت فلزات اساسی»، «دستگاههای برقی»، «ساخت ماشین‌آلات دفتری»، «ساخت مبلمان و مصنوعات» و «زراعت و خدمات وابسته» هم از نظر تعداد و هم از نظر ارزش معاملات و صنعت «تجهیزات حمل و نقل» تنها از نظر ارزش سهام و حق تقدم

۱- از سال ۱۳۸۲ صنایع «مشاوره نرم افزار» و «عرضه نرم افزار»، «استخراج ذغال سنگ لیزیت» و «حمل و نقل» به طبقه بندی قبلی صنایع بورس اوراق بهادار تهران افزوده شده است.

سهام داد و ستد شده در مقایسه با سال قبل کاهش داشته اند. سایر صنایع بورس اوراق بهادار در مقایسه با سال قبل از نظر تعداد و ارزش سهام و حق تقدم سهام معامله شده از رشد مثبت برخوردار بوده اند.

در دوره مورد بررسی، صنایع «واسطه گریهای مالی»، «وسایل نقلیه» و «ساخت مواد شیمیایی» به ترتیب با ۲۲/۷، ۱۹/۹ و ۱۳/۹ واحد درصد، بیشترین اثر را در رشد تعداد سهام و حق تقدم سهام مبادله شده در مقایسه با سال قبل داشته اند. به گونه ای که معادل ۶۲/۷ واحد درصد از رشد کل تعداد سهام و حق تقدم سهام مبادله شده ناشی از رشد سه صنعت مورد اشاره بوده است. همچنین صنایع «محصولات کانی غیر فلزی»، «وسایل نقلیه»، «ساختمان»، «واسطه گریهای مالی» و «ساخت مواد شیمیایی» به ترتیب با ۷۰/۷، ۴۰/۸، ۲۸، ۲۳ و ۱۷/۱ واحد درصد بیشترین اثر را در رشد ارزش سهام و حق تقدم سهام مبادله شده در مقایسه با سال قبل به خود اختصاص داده اند. پنج صنعت مورد اشاره در حدود ۹۲/۸ درصد از رشد کل ارزش سهام و حق تقدم سهام داد و ستد شده را در اختیار داشته اند. با توجه به ارقام فوق می توان گفت که در سال ۱۳۸۲ افزایش تعداد و ارزش سهام و حق تقدم داد و ستد شده عمدتاً ناشی از رشد تعداد معدودی از صنایع بوده و سایر صنایع سهم اندکی در رونق معاملات سال مورد بررسی داشته اند.

در سال ۱۳۸۲ تعداد دفعات معامله سهام و حق تقدم سهام رقمی در حدود ۱/۳ میلیون بود که در مقایسه با سال قبل ۵۵/۶ درصد رشد داشت. رشد رقم مزبور در سال قبل معادل ۳۱/۸ درصد بود. در سال مورد بررسی، تعداد خریداران سهام و حق تقدم سهام نیز به رقم ۸۶۸۱۵۰ نفر رسید که در مقایسه با رقم مشابه سال قبل از رشد چشمگیر ۱۴۱/۳ درصد برخوردار بود. رشد تعداد خریداران در سال ۱۳۸۱ معادل ۱۳/۹ درصد بود. افزایش ارزش سهام مبادله شده موجب گردید تا متوسط خرید هر نفر در سال ۱۳۸۲ بالغ بر ۷۷ میلیون ریال گردد که در مقایسه با سال قبل ۲۱/۷ درصد رشد داشت، لیکن از آنجا که رشد تعداد خریداران از رشد تعداد سهام مبادله شده در دوره مورد بررسی بیشتر بود، متوسط تعداد خرید هر نفر در مقایسه با سال قبل ۲۱/۲ درصد کاهش داشت و به رقم ۹۰۷۵/۴ سهم رسید.

تعداد دفعات معامله و تعداد خریداران سهام

درصد تغییر	سال				
	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰
تعداد دفعات	۵۵/۶	۳۱/۸	۱۲۶۳۹۴۸	۸۱۲۳۱۶	۶۱۶۲۸۳
تعداد خریداران	۱۴۱/۳	۱۳/۹	۸۶۸۱۵۰	۳۵۹۷۵۱	۳۱۵۹۱۸
متوسط تعداد خرید هر نفر (سهام)	-۲۱/۲	۱۱۳/۴	۹۰۷۵/۴	۱۱۵۲۳/۰	۵۳۹۹/۰
متوسط ارزش خرید هر نفر (میلیون ریال)	۲۱/۷	۱۵۵/۳	۷۷/۰	۶۳/۳	۲۴/۸

در پایان سال ۱۳۸۲ ارزش جاری بازار سهام به رقم ۳۰۹۶۹۵/۸ میلیارد ریال رسید که در مقایسه با رقم پایان سال قبل از رشد قابل ملاحظه‌ای به میزان ۱۶۳ درصد برخوردار گردید. بخشی از رشد مزبور ناشی از افزایش تعداد و قیمت سهام شرکت‌های پذیرفته شده قبلی و فعال بورس در دوره مورد بررسی و بخشی دیگر ناشی از پذیرش شرکت‌های جدید در بورس اوراق بهادار تهران بود. در سال مورد بررسی تعداد ۴۸ شرکت جدید به فهرست شرکت‌های پذیرفته شده در بورس تهران افزوده شد. تحولات فوق موجب افزایش قابل ملاحظه نسبت ارزش جاری بورس اوراق بهادار به تولید ناخالص داخلی گردید. به این ترتیب، با احتساب متوسط نرخ ارز بین بانکی^(۱)، ارزش جاری دلاری بازار سهام کشور به حدود ۳۷/۴ میلیارد دلار رسید.

روند ارزش جاری بازار سهام طی ماههای سال ۱۳۸۲ نشان می‌دهد که از خرداد ماه سال مورد بررسی، ارزش جاری بازار روندی افزایشی یافته و پس از یک دوره کاهشی در ماههای شهریور و مهر مجدداً روند افزایشی با شیب ملایم ادامه یافته است. در دوره مورد بررسی، صنایع «کانی غیر فلزی»، «واسطه گری مالی» و «وسایل نقلیه» به ترتیب با ۳۳، ۲۲ و ۲۰ درصد (مجموعاً ۷۵ درصد) بیشترین سهم را از ارزش جاری بازار سهام در اختیار داشته اند.

۱- متوسط نرخ دلار در معاملات بازار بین بانکی در سال ۱۳۸۲ معادل ۸۲۸۲ ریال بوده است.

در سال مورد بررسی ، نسبت فعالیت بورس به رقم ۲۹/۳ درصد رسید که در مقایسه با رقم مشابه سال قبل در حدود ۳۵/۶ درصد رشد نشان می دهد. رقم مزبور بالاترین نسبت فعالیت بورس در سالهای اخیر به شمار می آید و با توجه به افزایش فوق العاده تعداد خریداران و افزایش ارزش جاری بازار (ناشی از پذیرش شرکتهای جدید و افزایش تعداد و قیمت سهام شرکتهای موجود در بازار) مویده افزایش تمایل سرمایه گذاران به ورود به بورس اوراق بهادار و بکارگیری پس اندازها و سرمایه های خویش در بازار مذکور می باشد.

نسبت تعداد سهام داد و ستد شده به کل سهام منتشر شده در سال ۱۳۸۲ به رقم ۲۰/۲ درصد رسید و در مقایسه با رقم مشابه سال قبل (۱۷/۱ درصد) از افزایشی معادل ۱۸/۱ درصد برخوردار بود. چنانچه ملاحظه می گردد، نسبت تعداد سهام داد و ستد شده به کل سهام منتشره در مقایسه با نسبت فعالیت بورس از افزایش کمتری برخوردار بوده است. این امر حاکی از رشد بیشتر شاخص قیمت صنایع فعال بورس (در مقایسه با میانگین رشد شاخص قیمت کل بازار) می باشد.

ارزش جاری بازار سهام ، نسبت فعالیت بورس و نسبت سهام داد و ستد شده به کل سهام منتشر شده (۱)

(میلیارد ریال)

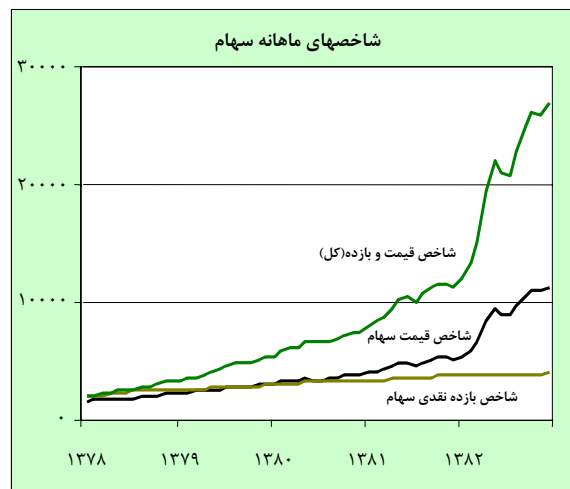
سال	ارزش جاری بازار در پایان سال	ارزش معاملات	میانگین ارزش جاری بازار	نسبت فعالیت بورس (درصد)	نسبت تعداد سهام داد و ستد شده به کل سهام منتشر شده
۱۳۷۸	۴۳۷۴۳/۵ (۶۴/۵)	۵۲۴۳/۶ (۶۸/۲)	۳۴۷۱۵/۸ (۳۳/۵)	۱۵/۱	۹/۶
۱۳۷۹	۶۲۴۸۶/۶ (۴۲/۸)	۹۱۷۶/۷ (۷۵/۰)	۵۳۷۶۹/۲ (۵۴/۹)	۱۷/۱	۱۰/۷
۱۳۸۰	۸۱۶۸۱/۸ (۳۰/۷)	۷۸۳۰/۹ (-۱۴/۷)	۷۴۱۲۷/۳ (۳۷/۹)	۱۰/۶	۹/۱
۱۳۸۱	۱۱۷۷۷۲/۹ (۴۴/۲)	۲۲۷۷۶/۱ (۱۹۰/۸)	۱۰۵۳۸۲/۷ (۴۲/۲)	۲۱/۶	۱۷/۱
۱۳۸۲	۳۰۹۶۹۵/۸ (۱۶۳/۰)	۶۶۸۶۹/۸ (۱۹۳/۶)	۲۲۸۳۱۱/۰ (۱۱۶/۶)	۲۹/۳	۲۰/۲

ماخذ: سازمان بورس اوراق بهادار تهران، گزارش آماری ماهانه سالهای مختلف

۱- ارقام داخل پرانتز درصد تغییرات هر سال نسبت به سال قبل می باشد.

۲- شاخص های قیمت و بازدهی بازار سهام

شاخص قیمت و بازده نقدی کل سهام در سال ۱۳۸۲ به رقم ۲۷۰۷۴/۹ رسید که در مقایسه با شاخص سال قبل از رشد قابل ملاحظه ۱۳۸/۶ درصد برخوردار بود. بیشترین افزایش شاخص در ماههای خرداد و مرداد به وقوع پیوست. شاخص مزبور در سال قبل به میزان ۵۱/۲ درصد رشد داشت. افزایش شاخص قیمت کل سهام در سال ۱۳۸۲ دلیل اصلی افزایش شاخص قیمت و بازده نقدی کل بود. در میان اجزای شاخص مزبور، شاخص های «قیمت کل» و «بازده نقدی» در پایان سال مورد بررسی به رقم ۱۱۳۷۹/۴ و ۳۹۳۳/۲ واحد

رسید که در مقایسه با رقم مشابه سال قبل به ترتیب ۱۲۴/۸ و ۶/۲ درصد رشد داشت. رشد شاخص های مزبور در سال ۱۳۸۱ به ترتیب ۳۴/۷ و ۱۲/۳ درصد بود.

مقایسه رشد شاخص های «قیمت کل» و «بازده نقدی» سهام در سالهای ۸۱-۱۳۷۹ نشان می دهد که تغییرات شاخص قیمت بطور معمول در حدود ۲ یا ۳ برابر تغییرات شاخص بازده نقدی بوده است. لیکن در سال ۱۳۸۲ اختلاف نرخ رشد شاخصهای مذکور تا حدودی غیر متعارف گردیده و نرخ رشد شاخص قیمت در حدود ۲۰ برابر نرخ رشد شاخص بازده

نقدی بوده است. این وضعیت که حاکی از تقاضای زیاد و کمبود عرضه سهام طی سال ۱۳۸۲ در بورس است، منجر به افزایش نسبت قیمت به بازده انتظاری (P/E) اغلب صنایع حاضر در بورس گردید. در سال مورد بررسی، نسبت (P/E) بورس اوراق بهادار به رقم $۱۰/۲$ رسید که در مقایسه با نسبت مزبور در سال قبل (به میزان $۶/۴$) از افزایش قابل ملاحظه $۵۹/۴$ درصد برخوردار بود.

شاخص‌های بازدهی سرمایه‌گذاری در بورس اوراق بهادار تهران

(۱۰۰ = ۱۳۶۹)

درصد تغییر		پایان سال				
۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹	
۱۳۸/۶	۵۱/۲	۲۷۰۷۴/۸۶	۱۱۳۴۵/۹۳	۷۵۰۱/۹۹	۵۲۲۱/۳۵	شاخص قیمت و بازده نقدی
۶/۲	۱۲/۳	۳۹۳۳/۱۶	۳۷۰۴/۶۵	۳۲۹۹/۳۲	۲۸۹۸/۰۹	شاخص بازده نقدی
۱۲۴/۸	۳۴/۷	۱۱۳۷۹/۳۷	۵۰۶۲/۷۶	۳۷۵۸/۷۷	۲۹۷۸/۲۶	شاخص قیمت
۱۵۸/۲	۵/۷	۲۳۲۰۲/۶۰	۸۹۸۵/۹۶	۸۴۹۷/۸۷	۶۳۴۷/۲۹	شاخص قیمت مالی
۱۱۶/۷	۴۲/۶	۱۰۰۶۰/۰۶	۴۶۴۲/۹۴	۳۲۵۴/۸۴	۲۶۲۱/۸۰	شاخص قیمت صنعت
۱۳۳/۹	۰	۱۱۴۴۲/۹۹	۴۸۹۳/۱۷			تالار اصلی
۶۷/۵	۰	۱۰۱۹۷/۱۳	۶۰۸۶/۷			تالار فرعی

ماخذ: سازمان بورس اوراق بهادار تهران، گزارش آماری ماهانه سالهای مختلف

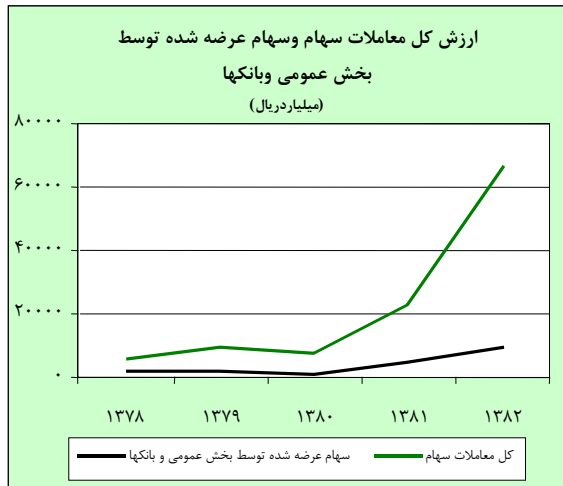
در میان اجزای شاخص قیمت کل سهام در سال ۱۳۸۲ «شاخص قیمت مالی» به رقم $۲۳۲۰۲/۶$ واحد رسید که در مقایسه با رقم شاخص در سال قبل (۸۹۸۶ واحد) از رشد چشمگیری به میزان $۱۵۸/۲$ درصد برخوردار بود. رشد این شاخص در سال قبل تنها در حدود $۵/۷$ درصد بود. شاخص قیمت صنعت نیز از رقم $۴۶۴۲/۹$ واحد در سال ۱۳۸۱ به رقم $۱۰۰۶۰/۱$ واحد در سال ۱۳۸۲ رسید و با رشد قابل توجه $۱۱۶/۷$ درصد مواجه گردید. رشد شاخص صنعت در سال قبل $۴۲/۶$ درصد بود. افزایش قابل ملاحظه رشد شاخص مالی حاکی از تمایل بیشتر سرمایه‌گذاران به خرید سهام بانکها و شرکتهای سرمایه‌گذاری به دلیل عملکرد موفق آنها در چند سال اخیر بوده است.

در میان صنایع ۲۷ گانه بورس اوراق بهادار تهران در سال ۱۳۸۲ شاخص قیمت صنایع «استخراج سایر معادن»، «تصفیه نفت و سوخت هسته‌ای»، «ساخت فلزات اساسی» و «ساخت مبلمان و مصنوعات» با رشد منفی مواجه گردید و شاخص قیمت بقیه صنایع در مقایسه با سال قبل رشد مثبت داشت. در این سال، شاخص قیمت صنایع «وسایل نقلیه»، «ساختمان» و «استخراج کانه‌های فلزی» به ترتیب با $۳۰۸/۸$ ، $۲۳۴/۵$ و $۱۹۲/۳$ درصد بیشترین رشد را در میان صنایع مختلف به خود اختصاص دادند.

در سال ۱۳۸۲ شاخص کل قیمت سهام شرکتهای پذیرفته شده در تالار اصلی افزایش بیشتری نسبت به شاخص قیمت کل شرکتهای پذیرفته شده در تالار فرعی داشت. در این سال شاخص کل قیمت در تالار اصلی به رقم ۱۱۴۴۳ رسید که در مقایسه با رقم شاخص در پایان سال ۱۳۸۱ به میزان $۱۳۳/۹$ درصد رشد داشت. شاخص کل قیمت در تالار فرعی نیز از رقم ۶۰۸۶۷ واحد در پایان سال ۱۳۸۱ به رقم $۱۰۱۹۷/۱$ واحد در پایان سال ۱۳۸۲ رسید که در حدود $۶۷/۵$ درصد رشد نشان می‌دهد. شایان ذکر است که تالار فرعی بورس اوراق بهادار تهران در چهارم شهریور ماه سال ۱۳۸۱ با انتقال تعدادی از شرکتهای تالار اصلی به آن افتتاح گردید. در اولین روز فعالیت این تالار عدد شاخص کل قیمت تالار اصلی در روز قبل به عنوان مبنای شاخص قیمت در تالار فرعی قرار گرفت. اختلاف نرخ رشد شاخصهای قیمت در دو بازار اصلی و فرعی حاکی از گرایش بیشتر سرمایه‌گذاران به سهام شرکتهای حاضر در تالار اصلی و انتظارات مبنی بر عملکرد بهتر این شرکتهای در این تالار می‌باشد.

۳- عرضه سهام توسط بخش عمومی و بانکها

در سال ۱۳۸۲ تعداد ۷۵۹/۴ میلیون سهم به ارزش ۹۰۰۳/۷ میلیارد ریال توسط سازمانها و شرکتهای دولتی، بنیادها و سیستم بانکی در بورس اوراق بهادار تهران عرضه گردید که در مقایسه با سال قبل از نظر تعداد معادل ۲۱/۵ درصد کاهش و از نظر ارزش در حدود ۱۰۳/۸ درصد افزایش داشت. ارقام مذکور در سال قبل به ترتیب ۹۶۷ میلیون سهم به ارزش ۴۴۱۸/۳ میلیارد ریال بود. در سال مورد بررسی علیرغم کاهش تعداد سهام عرضه شده توسط بخش عمومی و بانکها، ارزش سهام عرضه شده در مقایسه با سال قبل بیش از ۲ برابر شده است که بیانگر افزایش قابل ملاحظه متوسط قیمت سهام عرضه شده می باشد.

در سال مورد بررسی عرضه سهام توسط سازمانها و شرکتهای دولتی از نظر تعداد و ارزش به ترتیب ۲۴/۸ و ۱۶۶/۲ درصد نسبت به سال قبل افزایش یافته و عرضه سهام توسط بنیادها از نظر تعداد و ارزش در حدود ۹۷/۵ درصد کاهش داشته است. در میان بنیادها، سهام عرضه شده توسط بنیاد شهید در مقایسه با سال قبل از نظر تعداد و ارزش افزایش داشته است، لیکن از آنجا که سهم نهاد مزبور در کل عرضه سهام بنیادها اندک می باشد، تاثیری بر عملکرد عرضه سهام آنها نداشته است. همچنین در سال ۱۳۸۲ عرضه سهام توسط سیستم بانکی (شامل بانک مرکزی و بانکهای تجاری و تخصصی) از نظر تعداد ۹۲/۶ درصد و از نظر ارزش

۹۲ درصد در مقایسه با سال قبل کاهش داشت. در میان بانکهای تجاری و تخصصی، بانکهای ملی و صادرات هیچ سهمی در سال مورد بررسی عرضه ننموده و سهام عرضه شده توسط بانکهای سپه، ملت، رفاه کارگران، صنعت و معدن و مسکن نسبت به سال قبل کاهش یافته است. در سال ۱۳۸۲ سهام عرضه شده توسط بانکهای تجارت و کشاورزی از نظر تعداد و ارزش در مقایسه با ارقام مشابه سال افزایش یافت.

در سال ۱۳۸۲ بخش عمده عرضه سهام توسط سازمانها و شرکتهای دولتی و در قالب برنامه واگذاری سهام شرکتهای دولتی موضوع ماده (۱۹) و دیگر مواد فصول دوم و سوم قانون برنامه سوم توسعه صورت گرفت. به گونه ای که در حدود ۹۶/۴ درصد از کل تعداد و ۹۹/۱ درصد از کل ارزش سهام عرضه شده توسط سازمانها و شرکتهای دولتی و تنها ۳/۶ درصد از کل تعداد و ۰/۹ درصد از کل ارزش سهام عرضه شده توسط سیستم بانکی انجام گرفت.

در میان سازمانها و شرکتهای دولتی، «سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران»، «شرکت ملی صنایع پتروشیمی» و «سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران» به ترتیب ۵۵/۱، ۲۵/۵ و ۷/۶ درصد از کل تعداد و ۶۷/۲، ۱۵/۸ و ۱۰/۳ درصد از ارزش کل سهام عرضه شده را در سال ۱۳۸۲ به خود اختصاص دادند. مجموع سهم «سازمان صنایع ملی ایران»، «سازمان خصوصی سازی»، «شرکت ساتکاب» و «شرکت شهرکهای صنعتی» از کل تعداد و ارزش سهام عرضه شده در سال مزبور به ترتیب ۸/۲ و ۴/۸ درصد بود.

در سال مورد بررسی ۳۵ درصد از سهام شرکت صنعتی دریایی ایران (صدرا) متعلق به شرکت «مادر تخصصی سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران» به ارزش ۴۰۷۰/۷ میلیارد ریال از طریق بورس اوراق بهادار تهران به صورت یکجا واگذار گردید که

بزرگترین معامله انجام شده در سال ۱۳۸۲ محسوب می گردد. خریداران سهام مذکور، کنسرسیومی متشکل از شرکت سرمایه گذاری بانک ملی، مدیریت سرمایه گذاری بانک ملی، بانک مسکن و بیمه ایران بودند که به ترتیب ۲۰، ۱۰، ۲/۵ و ۲/۵ درصد از سهام واگذار شده را خریداری نمودند.

عرضه سهام توسط بخش عمومی و بانکها

دستگاه عرضه کننده	تعداد(میلیون سهم)		ارزش(میلیارد ریال)		درصد تغییر		سهم (درصد)	
	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۱ ▲	۱۳۸۲	تعداد	ارزش	تعداد	ارزش
سازمانها و شرکتهای دولتی	۵۸۶/۵	۷۳۲/۰	۳۳۵۱/۰	۸۹۲۱/۰	۲۴/۸	۱۶۶/۲	۹۶/۴	۹۹/۱
بنیادها	۱۰/۷	۰/۳	۴۹/۷	۱/۲	-۹۷/۵	-۹۷/۵	۰/۰	۰/۰
سیستم بانکی	۳۶۹/۸	۲۷/۲	۱۰۱۷/۶	۸۱/۵	-۹۲/۶	-۹۲/۰	۳/۶	۰/۹
بانک مرکزی	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۰	۰	۰/۰	۰/۰
بانک های تجاری	۲۳۷/۵	۷/۱	۳۹۵/۰	۱۹/۷	-۹۷/۰	-۹۵/۰	۰/۹	۰/۲
بانک های تخصصی	۱۳۲/۳	۲۰/۰۴	۶۲۲/۶	۶۱/۷۶	-۸۴/۸	-۹۰/۱	۲/۶	۰/۷
جمع	۹۶۷/۰	۷۵۹/۴	۴۴۱۸/۳	۹۰۰۳/۷	-۲۱/۵	۱۰۳/۸	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

ماخذ: سازمان بورس اوراق بهادار تهران، گزارش آماری ماهانه سالهای ۱۳۸۱ و ۱۳۸۲

۴- پذیرش شرکتهای جدید در بورس

با موافقت هیات پذیرش بورس، نام ۴۸ شرکت جدید در فهرست شرکتهای پذیرفته شده در بورس درج گردید. به این ترتیب، تعداد شرکتهای عضو بورس اوراق بهادار تهران در پایان سال ۱۳۸۲ به ۳۸۳ شرکت رسید. از مجموع شرکتهای پذیرفته شده جدید، نام ۱۱ شرکت در فهرست تالار اصلی و ۳۷ شرکت در فهرست تالار فرعی درج گردید. ارزش اسمی شرکتهای پذیرفته شده معادل ۴۳۴۷/۱ میلیارد ریال بود.

صنایع «کانی غیرفلزی»، «واسطه گری مالی» و «وسایل نقلیه موتوری» به ترتیب با ۱۲، ۷ و ۴ شرکت، بیشترین سهم را در پذیرش شرکتهای جدید به خود اختصاص دادند. در سال ۱۳۸۲ علاوه بر شرکتهای پذیرفته شده قطعی، تعداد ۳۱ شرکت نیز به صورت مشروط در بورس اوراق بهادار پذیرفته شدند. براین اساس با احتساب شرکتهای معلق و شرکتهای پذیرفته شده مشروط، تعداد کل شرکتهای پذیرفته شده در بورس به ۴۱۷ رسید.

تعداد شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران (۱)

تغییر	پایان سال				
	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۱	۱۳۸۲	۱۳۸۰
شرکتهای درج شده در تابلوی بورس	۱۷	۳۸۳	۳۳۵	۴۸	۳۱۸
شرکتهای سرمایه گذاری	۱	۲۸	۲۰	۸	۱۹
سایر شرکتهای	۱۶	۳۵۵	۳۱۵	۴۰	۲۹۹
شرکتهای معلق شده	۰	۳	۳	۰	۳
شرکتهای پذیرفته شده مشروط	۶	۳۱	۲۸	۳	۲۲
جمع	۲۳	۴۱۷	۳۶۶	۵۱	۳۴۳

ماخذ: سازمان بورس اوراق بهادار تهران، گزارش آماری ماهانه سالهای مختلف
 ۱- از مجموع شرکتهای درج شده در تابلوی بورس در پایان ۱۳۸۲ تعداد ۱۷۰ شرکت در تابلوی اصلی و بقیه در تابلوی فرعی بودند.

۵- منابع افزایش سرمایه شرکتهای پذیرفته شده در بورس

در سال ۱۳۸۲ از مجموع شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، تعداد ۱۲۵ شرکت سرمایه خود را افزایش دادند. مجموع افزایش سرمایه شرکتهای مذکور طی سال مورد بررسی معادل ۱۱۰۳۷/۹ میلیارد ریال بود که در مقایسه با رقم کل افزایش سرمایه انجام شده در سال قبل (به میزان ۶۰۶۶/۴ میلیارد ریال) در حدود ۸۲ درصد رشد نشان می دهد. در سال مورد بررسی، منبع اصلی تامین

مالی افزایش سرمایه شرکتهای، مطالبات و آورده نقدی سهامداران بود. به گونه ای که حدود ۸۳/۸ درصد از مجموع افزایش سرمایه شرکتهای از محل مطالبات و آورده نقدی تامین گردید و معادل ۱۶۲ درصد از محل اندوخته ها و سود انباشته شرکتهای بود.

منابع تامین مالی افزایش سرمایه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

(میلیارد ریال)

درصد تغییر	جمع کل افزایش سرمایه	از محل اندوخته ها، سود انباشته و مطالبات و آورده نقدی	فقط از محل مطالبات و آورده نقدی	فقط از محل اندوخته ها و سود انباشته	
۱۱۴/۶	۲۲۶۲/۶	۱۵/۵	۱۴۶۳	۷۸۴/۱	۱۳۷۸
۴۹/۸	۳۳۸۹/۸	۵۱۴/۸	۱۶۵۸/۱	۱۲۱۶/۹	۱۳۷۹
-۱۲/۱	۲۹۷۸/۵	۵۸۹/۱	۱۱۸۹/۸	۱۱۹۹/۶	۱۳۸۰
۱۰۳/۷	۶۰۶۶/۴	۸۸۸/۸	۳۷۳۱/۹	۱۴۴۵/۷	۱۳۸۱
۸۲/۰	۱۱۰۳۷/۹	۱۲۴۶/۷	۸۵۰۴/۳	۱۲۸۶/۹	۱۳۸۲

ماخذ: سازمان بورس اوراق بهادار تهران

۶- فعالیت کارگزاران بورس اوراق بهادار

در سال مورد بررسی، ۵۶ شرکت کارگزاری موجود در بورس اوراق بهادار با مجموع ۱۷۱ شعبه کارگزاری در تالارهای اصلی، فرعی و مناطق به داد و ستد سهام اشتغال داشتند. در این بین، سهم کارگزاریهای وابسته به بانکها از مجموع خرید و فروش سهام و حق تقدم سهام به ترتیب ۴۴/۵ و ۵۶/۷ درصد بود.

فعالیت کارگزاران بورس اوراق بهادار

(میلیارد ریال)

سهم از فروش سال ۸۲	مبادلات مربوط به فروش سهام		سهم از خرید سال ۸۲	مبادلات مربوط به خرید سهام		تعداد	کارگزاران
	درصد تغییر	۱۳۸۲		۱۳۸۱	درصد تغییر		
۴۳/۳	۹۶/۰	۲۸۹۳۳/۳	۵۵/۵	۱۳۹/۳	۳۷۱۲۵/۵	۴۶	غیربانکی
۵۶/۷	۳۷۳/۵	۳۷۹۳۶/۵	۴۴/۵	۳۰۹/۵	۲۹۷۴۴/۳	۱۰	بانکها
۱۰۰/۰	۱۹۳/۶	۶۶۸۶۹/۸	۱۰۰/۰	۱۹۳/۶	۶۶۸۶۹/۸	۵۶	جمع کل

ماخذ: سازمان بورس اوراق بهادار، گزارش چشم اندازها و برنامه های دو ساله بورس

۷- تالارهای منطقه ای

با افتتاح تالارهای منطقه ای تبریز و اصفهان به ترتیب در مهر و اسفند سال ۱۳۸۲ تعداد تالارهای منطقه ای فعال کشور به ۳ تالار افزایش یافت. در این سال، تعداد ۲۵۲/۹ میلیون سهم و حق تقدم سهام به ارزش ۱۸۷۰/۲ میلیارد ریال در تالارهای منطقه ای مورد داد و ستد قرار گرفت که به ترتیب ۳/۲ و ۲/۸ درصد از تعداد و ارزش کل مبادلات سهام و حق تقدم سهام در بورس اوراق بهادار تهران را تشکیل می دهد. از مجموع تعداد و ارزش سهام و حق تقدم سهام داد و ستد شده در تالارهای منطقه ای کشور به ترتیب ۶۸/۲ و ۶۴/۶ درصد به تالار منطقه ای خراسان اختصاص داشت.

عملکرد بورسهای منطقه ای کشور در سال ۱۳۸۲

نام منطقه	نام مرکز	تاریخ تاسیس	حجم مبادلات	سال		درصد تغییر	سهم از کل مناطق (درصد)	سهم از کل مبادلات بورس تهران (درصد)
				۱۳۸۲	۱۳۸۱			
آذربایجان شرقی	تبریز	۱۳۸۲/۷/۲۲	تعداد(میلیون سهم) ارزش(میلیارد ریال)	۵۷/۶	۳۰۷/۵	θ	۲۲/۸	۰/۷
اصفهان	اصفهان	۱۳۸۲/۱۲/۸	تعداد(میلیون سهم) ارزش(میلیارد ریال)	۲۲/۷	۳۵۴/۳	θ	۱۸/۹	۰/۳
خراسان رضوی	مشهد	۱۳۸۱/۳/۲۱	تعداد(میلیون سهم) ارزش(میلیارد ریال)	۱۷۲/۶	۱۲۰۸/۴	۳۹/۲	۶۸/۲	۲/۲
جمع کل			تعداد(میلیون سهم) ارزش(میلیارد ریال)	۲۵۲/۹	۱۸۷۰/۲	۱۰۴/۰	۱۰۰/۰	۳/۲
				۱۲۴/۰	۸۹۴/۰	۱۰۹/۲	۱۰۰/۰	۲/۸

ماخذ: سازمان بورس اوراق بهادار، بورسهای منطقه ای

علاوه بر فعالیت متعارف مربوط به مبادلات سهام، برقراری دوره های آموزشی، فرهنگ سازی و شناسایی و معرفی شرکتهای دارای ظرفیت پذیرش در بورس اوراق بهادار از دیگر برنامه های پیگیری شده توسط تالارهای منطقه ای کشور در سال ۱۳۸۲ بود.

۸- بورس فلزات

در شهریور سال ۱۳۸۲ «بورس فلزات» راه اندازی گردید. محصولات فولاد، مس و آلومینیوم در معاملات نقدی و آتی (سلف) بورس فلزات مورد داد و ستد قرار می گیرد. تا پایان سال ۱۳۸۲ در حدود ۲۴۲۶ هزار تن از محصولات فولاد، آلومینیوم و مس به ارزش ۸/۸ میلیارد ریال در این بازار مورد مبادله قرار گرفتند. از مجموع رقم مذکور در حدود ۲۳۲۸/۵ هزار تن فولاد به ارزش ۷/۲ میلیارد ریال مورد معامله قرار گرفت و حجم معاملات فلزات آلومینیوم و مس به ترتیب ۵۹/۹ و ۳۷/۶ هزار تن و ارزش هر یک از فلزات مزبور ۰/۸ میلیارد ریال بود.

کادر ۴- بورس کالایی فلزات

مطابق ماده (۹۵) قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران شورای بورس مجاز گردید تا نسبت به ایجاد بورس کالا با همکاری دستگاههای ذیربط اقدام نماید. براساس قانون استفساریه ماده مذکور و نظر مجلس شورای اسلامی، بورس فلزات در چارچوب قانون بورس اوراق بهادار تشکیل گردید و در سال ۱۳۸۲ آغاز به کار کرد. مقررات و ضوابط حاکم بر بورس کالا و بورس فلزات، همان مقررات و ضوابط مندرج در قانون بورس اوراق بهادار بوده و اختیاراتی که برای شورای بورس در قانون مذکور لحاظ شده با تغییر عنوان به بورس کالا و فلزات اعمال می شود. در ترکیب شورای بورس، هیأت های پذیرش و داوری نمایندگان دستگاههای ذیربط حسب مورد با نظر شورای بورس عضویت خواهند یافت. همچنین، استفاده از ابزارهای مالی موضوع بند (ب) ماده (۹۵) قانون برنامه سوم توسعه در بورس کالا و فلزات مشابه بورس اوراق بهادار مجاز می باشد. راه اندازی بازار متشکل و سازمان یافته بورس کالا و بورس فلزات امکان تقابل آزاد میان عرضه و تقاضای کالاهای مختلف را بوجود آورده و شرایط حذف مشکلات و نارساییهای بازارهای سنتی را فراهم می نماید. از مهمترین اهداف و اثرات راه اندازی بورس فلزات می توان به نکات ذیل اشاره نمود:

ایجاد بازاری متشکل و سازمان یافته جهت تسهیل داد و ستد نقدی و آتی فلزات.

سامان دهی بازار فلزات از طریق مکانیزم اجرایی ناظر بر تعهدات و منافع طرفین معامله.

تعیین قیمت کالاهای فلزی براساس نیروهای عرضه و تقاضا.

کاهش نوسانات مخمل بازار و امکان انتقال ریسک در بازار فلزات.

امکان انجام معاملات نقدی و آتی با استفاده از ابزارهای مناسب در بازار فلزات.

فراهم سازی تسهیلات مالی برای خرید و فروش.

تحلیل آماری وضعیت بازار و ارائه خدمات مشاوره در پیش بینی نوسانات بازار فلزات به منظور کمک به طرفین

معاملات در برنامه ریزی و انجام به موقع تعهداتشان.

اوراق مشارکت

در سال ۱۳۸۲ در مجموع مبلغ ۲۹۲۸۹/۲ میلیارد ریال اوراق مشارکت توسط دولت، بانک مرکزی و شرکتهای منتشر گردید. از این مبلغ در حدود ۲۸۴۴۵/۷ میلیارد ریال اوراق به فروش رسید که معادل ۹۷/۱ درصد کل اوراق منتشر شده بود. رقم مزبور در مقایسه

با رقم فروش اوراق مشارکت در سال قبل به میزان ۲۵۶۳۱ میلیارد ریال در حدود ۱۱ درصد رشد نشان می دهد. رقم مصوب کل اوراق مشارکت در سال مورد بررسی معادل ۳۲۷۸۹/۲ میلیارد ریال بود. همانند سالهای قبل، اوراق منتشره دارای سود روزشمار بوده و قابلیت بازخرید آن در هر زمان وجود داشت. نرخ سود علی الحساب کلیه انواع اوراق مشارکت در سال ۱۳۸۲ معادل ۱۷ درصد در سال و معاف از مالیات بود.

وضعیت اوراق مشارکت تا پایان سال ۱۳۸۲

وضعیت اوراق مشارکت در پایان سال ۱۳۸۲		نرخ سود علی الحساب (درصد)	مبلغ فروش رفته	مبلغ منتشر شده	کل مبلغ مصوب	تعداد دفعات انتشار اوراق مشارکت	تعداد طرحهای اوراق مشارکت منتشره در هر سال	سال
اوراق مشارکت سررسید نشده	اوراق مشارکت سررسید شده							
۲۰۸۰/۰	۳۲۱۶/۰	۱۹	۵۲۹۶/۰	۱۰۳۸۰/۰	۱۰۳۸۰/۰	۶	۴	۱۳۷۹
۶۰۹۹/۷	۹۴۴۳/۶	۱۷	۱۵۵۴۳/۳	۱۶۱۰۰/۰	۱۶۱۰۰/۰	۱۲	۱۱	۱۳۸۰
۸۵۷۷/۰	۱۷۰۵۴/۰	(۱)۱۷	۲۵۶۳۱/۰	۲۷۳۰۰/۰	۲۷۵۰۰/۰	۱۲	۱۱	۱۳۸۱
۲۸۴۴۵/۷	۰/۰	۱۷	۲۸۴۴۵/۷	۲۹۲۸۹/۲	۳۲۷۸۹/۲	۱۱	۱۱	۱۳۸۲

۱- به استثنای اوراق مشارکت دولتی - بودجه ای که نرخ سود علی الحساب آن ۱۵ درصد بود.

از مجموع اوراق مشارکت فروش رفته در سال مورد بررسی، مبلغ ۹۷۹۶/۱ میلیارد ریال (۳۴/۴ درصد) توسط دولت در قالب بندهای (ن) و (م) تبصره ۲۱ قانون بودجه سال ۱۳۸۲ کل کشور، مبلغ ۱۶۶۴۹/۶ میلیارد ریال (۵۸/۵ درصد) توسط بانک مرکزی در قالب ماده ۹۱ قانون برنامه سوم توسعه و در حدود ۲۰۰۰ میلیارد ریال (۷ درصد) توسط شرکتهای زیرمجموعه شرکت ملی صنایع پتروشیمی صورت گرفت.

براساس جزء (۱) بند (ن) تبصره ۲۱ قانون بودجه سال ۱۳۸۲ کل کشور به هیات وزیران اجازه داده شد تا به منظور تسریع در اجرای عملیات طرحهای تملک داراییهای سرمایه ای مندرج در پیوست شماره (۱) قانون بودجه تا مبلغ ۵۴۰۰ میلیارد ریال، (برای طرحهای فصل راه و ترابری به میزان ۲۰۰۰ میلیارد ریال، طرحهای فصل منابع آب تا مبلغ ۱۰۰۰ میلیارد ریال و سایر طرحها به میزان ۲۴۰۰ میلیارد ریال) اوراق مشارکت منتشر نماید. بر این اساس در اوایل دی ماه سال مورد بررسی، دولت اقدام به انتشار ۵۴۰۰ میلیارد ریال اوراق مشارکت ۵ ساله با نرخ سود علی الحساب ۱۷ درصد نمود که از این مبلغ معادل ۵۳۱۱/۱ میلیارد ریال آن به فروش رسید.

همچنین، مطابق جزء (۳) بند (ن) تبصره (۲۱) به هیات وزیران اجازه داده شد تا در جهت تکمیل عملیات اجرایی طرحهای تملک داراییهای سرمایه ای تا مبلغ ۲۶۰۰ میلیارد ریال از سرمایه های مردم از طریق انتشار اوراق مشارکت استفاده نماید. در این راستا وزارت نیرو در اواخر تیر و اواسط اسفند ماه ۱۳۸۲ به ترتیب اقدام به انتشار ۱۶۰۰ و ۵۰۰ میلیارد ریال اوراق مشارکت چهار ساله با نرخ سود علی الحساب ۱۷ درصد جهت تامین مالی طرحهای بخش برق نمود که همه این اوراق به فروش رسید. بازپرداخت اصل و سود این اوراق از محل منابع داخلی شرکتهای استفاده کننده تامین و پرداخت خواهد شد. لازم به ذکر است که از مجموع رقم مصوب این جزء مبلغ ۵۰۰ میلیارد ریال منتشر نگردید.

علاوه بر اوراق مشارکت موضوع بند (ن) تبصره ۲۱، بر اساس بند (م) تبصره مذکور به هیات وزیران اجازه داده شد تا به منظور تسریع در اجرای عملیات طرحها و خاتمه یافتن طرحها و پروژه هایی که در سالهای ۱۳۸۲ و ۱۳۸۳ به اتمام می رسند در سال ۱۳۸۲ با اولویت فصول کشاورزی، منابع آب، صنایع، معادن، محیط زیست، راه و ترابری، برق، عمران شهرها (فاضلاب) و منابع طبیعی مندرج در پیوست های شماره (۱) و (۲) این قانون نسبت به تامین اعتبار و تضمین بازپرداخت مبلغ ۱۸۲۸۵ میلیارد ریال از طریق

حساب ذخیره ارزی و یا فروش اوراق مشارکت اقدام نماید. بر این اساس در اول شهریور ماه سال ۱۳۸۲ دولت اقدام به انتشار ۲۳۸۵ میلیارد ریال اوراق مشارکت ۵ ساله با نرخ سود علی الحساب ۱۷ درصد نمود که کل آن به فروش رسید.

در سال ۱۳۸۲ بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در جهت اجرای سیاستهای پولی موضوع ماده (۹۱) قانون برنامه سوم توسعه اقدام به انتشار ۱۷۴۰۴/۲ میلیارد ریال اوراق یکساله با نرخ سود علی الحساب ۱۷ درصد جهت جایگزینی اوراق سررسید شده نمود که حدود ۱۶۶۴۹/۶ میلیارد ریال آن به فروش رسید. اوراق مذکور در اواسط مرداد و شهریور ماه به ترتیب به میزان ۵۰۰۰ و ۳۰۰۰ میلیارد ریال و هفته چهارم دی ماه و هفته اول اسفند ماه به میزان ۵۰۰۰ و ۴۴۰۴/۲ میلیارد ریال منتشر گردید و به ترتیب ۴۹۸۶/۶، ۲۹۸۶/۸، ۴۶۰۱/۷ و ۴۰۷۴/۴ میلیارد آن به فروش رسید.

علاوه بر انتشار اوراق مشارکت توسط دولت و بانک مرکزی، شرکتهای زیرمجموعه شرکت ملی صنایع پتروشیمی جهت اجرای طرحهای الفین هفتم (مارون)، آروماتیک چهارم (برزویه) و شهید تندگویان براساس سازوکار پیش بینی شده در ماده (۴) قانون نحوه انتشار اوراق مشارکت (مصوب ۱۳۷۶) به ترتیب مبلغ ۵۰۰، ۷۵۰ و ۷۵۰ میلیارد ریال اوراق مشارکت ۳ ساله با نرخ علی الحساب ۱۷ درصد منتشر نمودند که کلیه اوراق مزبور به فروش رسید. شایان ذکر است که شورای پول و اعتبار سقف اوراق مشارکت قابل انتشار از طریق این سازوکار در سال ۱۳۸۲ را مبلغ ۵۰۰۰ میلیارد ریال تعیین نموده بود که در مجموع با انتشار ۲۰۰۰ میلیارد ریال توسط شرکتهای مذکور، مبلغ ۳۰۰۰ میلیارد ریال آن بدون استفاده ماند. در سال مورد بررسی، هیچگونه اوراق مشارکتی در بورس اوراق بهادار تهران مورد مبادله قرار نگرفت. این در حالی است که در سال ۱۳۸۱ تعداد ۳۵۲۱ برگ اوراق مشارکت به ارزش کل ۱۸۰۳/۵۴ میلیارد ریال مورد مبادله قرار گرفته بود.

لازم به ذکر است که بر اساس ماده (۱۷) قانون تنظیم بخشی از مقررات تسهیل نوسازی صنایع کشور که در بهمن ماه سال ۱۳۸۲ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید، شرکتهای پذیرفته شده در بورس می توانند جهت انجام طرحهای نوسازی و توسعه شرکت نسبت به انتشار اوراق مشارکت اقدام نمایند. انتشار اوراق با مجوز بورس اوراق بهادار و حداکثر به میزان ۵۰ درصد کل سرمایه گذاری ریالی پروژه و تا سقف ۷۰ درصد ارزش ویژه شرکت مجاز است. به دلیل نهای نشدن آیین نامه اجرایی ماده مذکور تا پایان سال ۱۳۸۲ هیچگونه اوراق مشارکتی از این طریق منتشر نشد.